

Střední
Zdravotnická
Škola
Pardubice

Židovská kultura - judaismus -

Autor: Mgr. Václav Štěpař

Vytvořeno: listopad 2012

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdelávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

- **Kód DUMu:** VY_6_INOVACE_3.ZSV.8
- **Číslo projektu:** CZ.1.07/1.5.00/34.0851
- **Vytvořeno:** listopad 2012
- **Ročník:** 2. ročník – střední zdravotnická škola (RVP-ZA)

Vzdělávací oblast	Společenskovědní vzdělávání
Vzdělávací obor	Základy společenských věd
Tematický okruh	Kulturní antropologie

- Studenti se seznámí s historií židovského národa, základními ideovými východisky judaismu, jeho tradicemi, zvyky a specifiky.

Judaismus – stručná historie

- Historie Židů začíná roku 1250 př. n. l., kdy pronikaly do země Kanaán izraelské kmeny.
- Každý kmen odvozuje svůj původ od jednoho z 12 potomků patriarchy Jacóba, viz Tóra.
- Podle Tóry, putovalo 12 potomků patriarchy Jákoba Předním východem, v Egyptě se poté dostali do otroctví. Z Egypta byli vyvedeni Mojžíšem – zakladatel judaismu.
- Tyto kmeny putovaly 40 let pouští, na bájně hoře **Sinaj** jim údajně dal Bůh – **JAHVE**, Hospodin, desky a uzavřel s nimi smlouvu. Židy označil za vyvolený národ.
- Území dnešní Palestiny a Izraele.

Judaismus jako náboženství

- Jméno boží zní v hebrejštině **JAHVE** – nelze jej vyslovit ani výtvarně zobrazit. Znamená v překladu „*Jsem, který jsem*“ a značí tak jedinečnost a absolutnost Boha.
- Jako jeden z mála Bohů je unikátní, nemá manželku, děti, je sám – originál.
- Judaismus se stál základem **křesťanství** i **islámu**.
- Judaismus vychází z Tóry, Pět knih Mojžíšových.
- Judaismus je ortodoxní náboženství a dbá přísně na svých tradicích – jeden z důvodů pronásledování Židů v historii.

Judaismus - symboly

Menora – sedmiramenný svícen

- symbolizuje 7 dní tvoření světa.
- státní symbol Izraele.
- zapaluje se během náboženských obřadů a židovských svátků.

Judaismus - symboly

Davidova hvězda

- název odvozen od židovského krále Davida.
- symbol Izraele a židovství.
- 6 cípů tvořených dvěma trojúhelníky.
- Trojúhelník špicí nahoru jako symbol mužského elementu(oheň), trojúhelník(voda) špicí dolů jako symbol ženského elementu.
- Během 2. světové války museli židé nosit žluté hvězdy s nápisem JUDE.

Judaismus - symboly

Synagoga

- centrum duchovního života.
- orientována na východ k Jeruzalému.
- měla by převyšovat okolní domy.
- náboženské obřady,
- předčítání z Tóry.

Synagoga v Plzni

Judaismus - symboly

Synagoga

- centrum duchovního života.
- orientována na východ k Jeruzalému.
- měla by převyšovat okolní domy.
- náboženské obřady,
- předčítání z Tóry.

Pražská Staronová synagoga – nejstarší fungující v Evropě

Judaismus - tradice

Košer

- rituální čistota jídla, Talmud a Tóra přesně určují, co smí pravověrný Žid jíst a co ne.
- Především je **povoleno** jíst rituálně čistá zvířata: *hovězí, ovce, kozy, holuby, drůbež a ryby, které mají šupiny a ploutve.*
- Přísně **zakázáno** je jíst: *plazy, obojživelníky, vepřové, koně, hlodavce* atd.

Judaismus - svátky

Jom Kipur

biblický svátek, **zákaz práce.**

- **Den smíření, nejvýznamnější svátek roku.**

- dodržuje se celodenní půst a celodenní kající modlitby v synagoze, oblečení je v barvě bílé na výraz pokání, nesmí se nosit kožená obuv, sexuální abstinence.

- napravení, obnova vztahu člověka.

Judaismus - svátky

Roš haššana

- Oslava nového roku.
- tradicí je podávat jablko s medem, což má symbolizovat naději že příští rok bude „sladký jako med“.
- Neodmyslitelným rysem svátku je troubení na beraní roh, zvaný **šofar**.
- Zvuk rohu má připomínat smlouvu uzavřenou mezi Hospodinem a Izraelem na hoře Sinaj.

Judaismus - svátky

Sabat/šabat

- Den odpočinku.
- Zákaz práce.
- Jídlo, pití, návštěvy, čtení z Tóry.
- Začíná v pátek večer, končí v sobotu v noci.

Judaismus - tradice

Obřízka - brit mila

- Prováděna u chlapců krátce po narození.
- Symbol smlouvy mezi Bohem a Izraelity.
- Pro židy významný obřad, pro který jsou často kritizováni.
- Prováděna doma nebo v synagoze.
- Provádí tzv. *mohel* – zbožný muž se znalostmi zdravotnictví a rituálů.
- V naší kultuře provázena spíše ze zdravotních důvodů. -

Judaismus - tradice

Bar micva

- Bar micva – syn povinnosti.
- Tímto obřadem se chlapec stává dospělým.
- Ve svých 13 letech předčítá v synagoze z Tóry za přítomnosti židovské komunity.
- Dostává darem tefilin a kipu (jarmulku).
- V křesťanství známe podobný rituál – biřmování.

Judaismus - tradice

Bat micva

- Obdobným obřadem při dosažení dospělosti procházejí dívky již ve dvanácti letech.
- Obvykle při této příležitosti přednesou v synagoze přednášku na téma z Tóry.
- Od tohoto okamžiku jsou z náboženského hlediska uznány dospělými.

Judaismus - tradice

Svatba - chatuna

- Nutné sepsat smlouvu – pro případ smrti partnera, rozvodu.
- Nelze se brát v sobotu – podpis smlouvy je považován za práci.
- Svatbu veden rabín.
- Levirátní manželství – zemře-li muž z bezdětného manželství, je jeho svobodný brat povinen vzít si vdovu. Pokud se jim pak narodí syn, jmenuje se po zemřelém a je považován za jeho syna.

Judaismus - tradice

Domácnost

- *mezuzá* – kovová či kožená schránka obsahující ručně psané židovské vyznání víry. Židé se jí při odchodu a příchodu dotknou, aby vyjádřili, že v jejich domě se židovská pravidla ctí.
- *mizrach* – zdobená deka sloužící k modlení. Vždy orientována směrem k Jeruzalému.

Judaismus - tradice

Domácnost

- *mezuzah* – kovová či kožená schránka obsahující ručně psané židovské vyznání víry. Židé se jí při odchodu a příchodu dotknou, aby vyjádřili, že v jejich domě se židovská pravidla ctí.
- *mizrach* – zdobená deka sloužící k modlení. Vždy orientována směrem k Jeruzalému.

Ověření

1. Kdy a jak vznikl judaismus?
2. Ze které část Bible judaisté vycházejí?
3. Které symboly judaismu znáte?
4. Vyjmenujte tři kulturní tradice judaismu.
5. Co se Vám na judaismu líbí a co nikoliv?

Prameny a zdroje

slide č. 4 – obrázky menory -

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a4/Menorah_0307.jpg/424px-Menorah_0307.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bf/Sack_of_jerusalem.JPG

slide č. 5 – symboly Davidovy hvězdy -

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/49/Star_of_David.svg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c9/Judenstern_JMW.jpg

slide č. 6 – synagoga v Plzni -

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3c/Great_Synagogue_Plzen_CZ.jpg

slide č. 8 – synagoga v Praze

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4b/Praha_Staronova_Synagoga.jpg

slide č. 6 – šofar – autor fotografie Olve Utne

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1b/Liten_askenasisk_sjofar_5380.jpg/800px-Liten_askenasisk_sjofar_5380.jpg

slide č. 12 – fotografie žida

<http://scrapetv.com/News/News%20Pages/usa/images-3/orthodox-jew.jpg>

slide č. 13 – brit mila

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/00/Covenant_of_Abraham.JPG

DĚKUJI ZA POZORNOST.